

РОЗВИТОК ДЕПРЕСИВНИХ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ НА ОСНОВІ ЕФЕКТИВНОЇ ПОЛІТИКИ СТИМУЛЮВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

*Лисунець К.С., аспірант, ДВНЗ «Національний гірничий університет»,
м. Дніпропетровськ, Україна*

Визначення депресивних регіонів є доволі дискусійним поняттям. Природа цієї дискусії полягає у фундаментальній проблемі розподілу, наприклад, фінансових ресурсів суспільства для підтримки регіонів, які вже мають значний нарощений економічний потенціал, рівень реалізації якого знижується, та територій, які тільки потребують нарощення економічного потенціалу. Аналогічне питання розподілу постає між проблемними територіями в цілому та розвинутими регіонами. Важливим аспектом стимулювання розвитку депресивних регіонів є наукове обґрунтування об'єктивної методики моніторингу та оцінки рівня соціально-економічного розвитку, яка включає визначення кола основних показників та моделі розрахунку фактичного стану території. На наш погляд, у теперішніх умовах розвиток депресивних регіонів неможливий без реалізації ефективної політики стимулювання інноваційної діяльності, адже в основі сучасних суспільних, соціальних та економічних зрушень знаходяться технологічні інновації, що дозволяють використовувати альтернативні джерела енергії та потенціал інформаційної економіки.

Законодавчо встановлений порядок оцінки рівня депресивності території в основному охоплює макроекономічні та демографічні показники, не враховуючи екологічні індикатори, а також спирається на методику порівняння значення кожного показника регіону з середнім по групі регіонів. Граничні значення показників, при яких територія вважається депресивною, нормативно встановлені. Для розрахунку ступеню депресивності територій зазвичай використовується модель О.Кулинича [1]. Вона враховує фактори-стимулятори, які повинні бути меншими за середнє у групі регіонів, та фактори-дестимулятори, які повинні бути більшими за середнє у групі регіонів. Для комплексного моніторингу стану депресивності регіонів поряд з законодавчо визначеними науковці використовують й інші показники. Серед них рівень інвестиційної активності, душева бюджетна забезпеченість [2]; сума інтегральних показників економічного, соціального, екологічного розвитку, які включають вартість основних засобів, індекс промислової продукції, обсяг загальних інвестицій та інвестицій в основний капітал, обсяг експорту, кількість малих підприємств на 10 тис. населення тощо [3].

Не зважаючи на те, що різні методи розвитку депресивних територій передбачено законодавчо, доцільно розглянути альтернативні механізми подолання територіальних депресій, які пропонуються дослідниками. Основною проблемою розробки ефективних методів стимулювання розвитку депресивних регіонів є обґрунтування оптимальних пропорцій участі держави та приватного бізнесу з урахуванням інтересів кожної сторони. Попри проголошений пріоритет державної

регіональної політики щодо створення сприятливого інвестиційного клімату на депресивних територіях, в Україні їх життєздатність підтримується за рахунок коштів державного бюджету, у той час, коли у розвинутих країнах – за рахунок приватних капіталовкладень. Утворення на депресивних територіях вільних економічних зон вітчизняні аналітики вважають не ефективним на підставі моніторингу функціонування існуючих зон в Україні, наголошуючи на необхідності реалізації інших заходів, які забезпечать чіткі умови входження бізнесу на ринок відповідної території, прозорі правові норми використання земельних ділянок, необтяжливі дозвільні процедури започаткування та ведення бізнесу, забезпечення його відповідною інфраструктурою.

До вище перелічених можна додати методи розвитку депресивних територій, запропоновані у [4]. Серед них децентралізація бюджету, яка передбачає більшу фінансову самостійність регіонів та можливість формувати бюджети «знизу» згідно місцевих потреб. У [5] ефективними методами розвитку депресивних територій визначено такі. Спрощення процедури вирішення органами місцевого самоврядування питань оренди землі та повернення в державну або комунальну власність підприємств, власники яких не виконують інвестиційного договору. Впровадження енергозбережливих технологій, налагодження транспортного сполучення, введення потужностей електро-, водо-, газо-, теплопостачання, створення індустріальних парків та конкурентоспроможних кластерів, підтримка малого та середнього бізнесу.

Одним з найважливіших нормативно-правових документів у сфері інноваційної діяльності є Закон України «Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій». Слід одразу відмітити, що вплив трансферу технологій, як складової інноваційної діяльності, на розвиток економіки регіонів може бути не однозначним. На цій підставі, розуміння сутності інноваційної діяльності та трансферу технологій є важливим у контексті регіонального економічного розвитку. Останнє десятиріччя усі стратегії, програми, концепції соціально-економічного розвитку України та її регіонів ґрунтуються на інноваційній моделі розвитку. Здається автоматично зрозумілим, що йдеться про національний інноваційний розвиток. Однак жодне з визначень термінів «інноваційна діяльність» у [6] та «трансфер технологій» у [7] не містить однозначного тлумачення, прив'язаного до національної економіки, а, навпаки, опосередковано розшифровують його, як не тільки відносини з приводу комерціалізації вітчизняних технологій, але й відносини з приводу ввезення в Україну зарубіжних технологій. Таким чином, якщо розглядати інноваційний розвиток економіки регіонів за рахунок національних продуктивних сил, вітчизняних технологій та національної інноваційної системи, то трансфер технологій згідно українського законодавства тільки частково стосується підтримки вітчизняного виробництва інновацій. У іншому випадку трансфер іноземних технологій сприятиме розвитку економіки регіонів, але на інвестиційній основі, водночас активізуючи інноваційну діяльність тих країн, чії технології буде ввезено в Україну. На нашу думку, одними з найголовніших напрямів змін у регулюванні трансферу технологій, які прямо вплинуть на інноваційний розвиток економіки регіонів через інноваційне підприємництво, процеси створення та

комерціалізації наукових розробок науково-дослідних установ, налагодження економічних зв'язків між наукою та підприємствами, є зміни щодо прав на об'єкти інтелектуальної власності, які і є предметом трансферу технологій, а також зміни щодо державної фінансової підтримки здійснення інноваційної діяльності.

З вищенаведених досліджень можна зробити наступні висновки. Інноваційні процеси в економіці регіонів згідно законодавства максимально підпадають під державний контроль на основі привласнення прав на нематеріальні активи. Натомість, науково-дослідні установи регіонів, які повинні бути локомотивом інноваційного розвитку економіки регіонів, автоматично обмежені у майбутньому комерційному використанні власних наукових розробок, що були профінансовані за рахунок державних коштів, внаслідок чого стримуватиметься зростання регіональної економіки. Разом з цим політика регіонального регулювання проголошує принципи децентралізації та деконцентрації влади, узгодження інтересів влади та регіональної громади у питаннях розвитку. На нашу думку, до принципів регіональної політики слід додати принцип делегування прав та повноважень від органів влади до представників територіальної громади, наприклад, делегування прав на об'єкти інтелектуальної власності у інноваційній діяльності від центральних та місцевих органів влади до юридичних осіб, що беруть участь у відносинах трансферу технологій.

Список літератури:

1. Кулинич О.І. Теорія комплексних статистичних коефіцієнтів / О.І. Кулинич // Комплексна статистична оцінка управлінської та господарської діяльності. – Збірник наук. праць. – Хмельницький: Хмельницький університет управління та права, 2006. – С. 5-11.
2. Барановський М.О. До питання про типологію депресивних територій [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/natural/Nzvdpu_geogr/2008_17/do%20putannya%20pro%20typologiy.pdf
3. Кононенко О.Ю. Суспільно-географічний аналіз депресивності промислового регіону України / О.Ю. Кононенко, Г.М. Майборода [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://geograf.com.ua/uk/library/articles/319>
4. Большая украинская депрессия (по материалам Центра Разумкова) [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.uceps.org/ukr/expert.php?news_id=47
5. Що робити з депресивними регіонами? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.viche.info/journal/2051/>
6. Закон України «Про інноваційну діяльність» від 04.07.2002 № 40-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=40-15>
7. Закон України «Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій» від 14. 09. 2006 № 143 – V [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=143-16>